

ДІАГНОСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Висвітлено рівні сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх філологів. Описано результати експериментального дослідження і доведено ефективність педагогічної системи професійної комунікативної підготовки. Відзначено, що оцінювання рівня сформованості у студентів професійної комунікативної підготовки здійснювалось на різних етапах реалізації педагогічної системи формування професійної комунікативної компетентності майбутніх філологів під час впровадження авторської системи професійної комунікативної підготовки майбутніх філологів засобами креативного перекладу.

Ключові слова: авторська система професійної комунікативної підготовки; діагностика рівнів сформованості; креативний переклад; професійна комунікативна компетентність; професійна комунікативна підготовка.

Вступ. Предметом дослідження статті стала динаміка зростання рівня сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх філологів експериментальних і контрольних груп у процесі вивчення навчальних дисциплін «Теорія і практика перекладу», «Практика усного і писемного мовлення», «Практичний курс основної іноземної мови» у вищих навчальних закладах України на основі застосування експериментальної системи професійної комунікативної підготовки, що визначалось рівнем сформованості ПКК майбутніх філологів засобами креативного перекладу.

Під час впровадження авторської системи професійної комунікативної підготовки майбутніх філологів засобами креативного перекладу потрібно перевірити гіпотезу щодо її ефективності, співставляючи її з існуючими традиційними методиками. Ефективність системи формування ПКК засобами креативного перекладу майбутніх філологів у зіставленні успішності експериментальних груп студентів з успішністю контрольних. Експериментальна і контрольна групи студентів становили одну експериментальну пару дослідження.

Мета статті – визначення динаміки рівнів сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх філологів.

Існує декілька статистичних критеріїв, які передбачають співставлення так званих незалежних вибірок, тобто двох або більше вибірок, які складаються з різних піддослідних. Прийняття рішення про вибір того чи іншого критерію приймається дослідником самостійно, на основі аналізу експериментальних даних: скільки вибірок порівнюється і який їх об'єм, скільки вимірів досліджуваної ознаки проведено, тощо.

Під час констатувального експерименту та відбору контрольних та експериментальних груп нами було проаналізовано ряд статистичних критеріїв для оцінки розбіжності між цими групами. Виходячи з умов дослідження нами було обрано критерій

Пірсона, за допомогою якого можна порівняти два емпіричних розподіли (формули 1 – 3). Згідно тих же міркувань для оцінки достовірності зсуву досліджуваної ознаки ми обрали той самий критерій, спростивши розрахункову процедуру за рахунок програмного середовища Excel.

Етапи експериментального дослідження. Із всіх експериментальних і контрольних груп Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв, які брали участь в експерименті (сім експериментальних і сім контрольних груп), нами було створено одну експериментальну пару: вибірка ЕГ (92 студенти) та вибірка КГ (96 студентів) Оскільки експеримент проводився у період 2011-2013 рр., то на протязі двох років з групами було проведено вісім зрізів знань (раз у два місяці) для виявлення рівня сформованості ПКК студентів-філологів за графіком. Розподіли вибірок за рівнями сформованості ПКК вибірок занесені у табл. 1 в порядку зростання.

Оскільки у інших навчальних закладах, які приймали участь у нашому дослідженні контрольних зрізів було менше, у якості контрольних зрізів ми обрали 5: початковий 27.10. 2011 та кінцевий 26.04. 2013 та три проміжних зрізи, які проводились разом з підсумковою атестацією. Результати контрольних зрізів формування ПКК представлено у таблиці 1.

Статистичні гіпотези формулювались наступним чином:

Основна – емпіричний розподіл за рівнями сформованості ПКК у контрольній групі не відрізняється від емпіричного розподілу за тими ж рівнями у експериментальній групі;

Конкуруюча – емпіричний розподіл у КГ відрізняється від розподілу у ЕГ.

Згідно правил прийняття чи спростування статистичних гіпотез, оскільки емпіричне значення критерію виявилось більшим від критичного (4), справедливою є конкуруюча (альтернативна)

Таблиця 1

Динаміка зміни рівня сформованості ПКК студентів Київського національного університету культури та мистецтв

	Початковий зріз 27.10.2011 р.		22.12.2011 р.		19.04.2012 р.		21.12.2012 р.		Кінцевий зріз 26.04.2013 р.	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Високий рів.	12	10	16	28	24	62	28	65	30	70
Середній рів.	11	12	19	46	31	18	44	19	58	17
Низький рів.	73	70	61	18	41	12	24	8	8	5
Сер. зн	63,93	63,61	67,09	78,07	72,64	86,33	76,79	87,77	80,35	89,42
$\chi^2_{емп}$	$\chi^2_{емп}=0,2032$		$\chi^2_{емп}=37,8252$		$\chi^2_{емп}=36,0388$		$\chi^2_{емп}=32,5707$		$\chi^2_{емп}=39,0382$	

гіпотеза. Тобто із надійністю не менше 99% можна стверджувати, що вже на першому ж зрізі, через 2 місяці після початку формувального експерименту між контрольною та експериментальною групами зафіксовано суттєві відмінності. Середнє значення ПКК зросло на 14,47 бала у експериментальній групі, в той час, як у контрольній цей показник склав лише 3,16. В загальному, рівень ПКК зріс більш ніж на 25 балів (40,57%) у експериментальній групі, в той час як у контрольній відбулись зміни рівня на 16,42 бала (25,68%). Динаміку зміни рівня ПКК студентів КНУКіМ можна оцінити з рисунка 1.

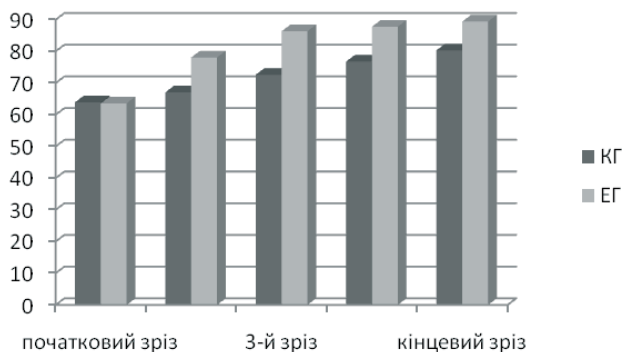

Рис.1. Динаміка зміни рівня сформованості ПКК студентів КНУКіМ

Система формування ПКК у майбутніх філологів виявила свою ефективність і у процесі іншомовної підготовки майбутніх учителів іноземних мов ТНПУ імені Володимира Гнатюка. Результати діагностичних зрізів представлені

в (табл. 2) Як бачимо, на початку експерименту середній рівень сформованості ПКК студентів контрольної групи був дещо вищим ніж в студентів експериментальної групи, але, слід зазначити, що у якості експериментальних груп обирались групи з дещо нижчим рівнем сформованості ПКК. Проте, можемо зауважити, що динаміка зростання рівня сформованості ПКК студентів експериментальної групи значно більша, ніж динаміка зростання ПКК студентів контрольної групи.

Результати формувального експерименту, засвідчили, що із надійністю не менше 95% на перших етапах експерименту та із надійністю не менше 99% наприкінці експерименту можна стверджувати, що відмінності між розподілами студентів КГ і ЕГ за рівнями сформованості ПКК є значимими. Динаміку зміни середнього рівня ПКК можна оцінити також з рисунка 2.

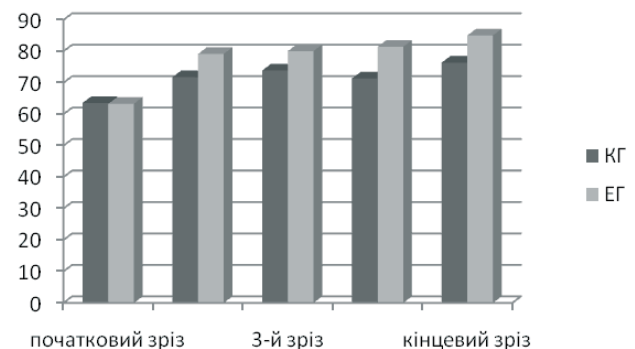

Рис.2. Динаміка зміни рівня сформованості ПКК студентів ТНПУ

Таблиця 2

Динаміка зміни рівня сформованості ПКК студентів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

	Початковий зріз 20.10.2011р.		22.12.2011 р.		24.05.2012 р.		13.12.2012 р.		Кінцевий зріз 24.05.2013 р.	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Високий рів.	3	4	7	15	7	17	8	20	11	26
Середній рів.	9	7	21	19	26	17	18	14	24	10
Низький рів.	33	31	17	8	12	8	19	8	10	6
Сер. зн	63,79	63,33	71,78	79,17	73,89	80,07	71,36	81,43	76,42	85,05
$\chi^2_{емп}$	$\chi^2_{емп}=0,3503$		$\chi^2_{емп}=6,1530$		$\chi^2_{емп}=6,7550$		$\chi^2_{емп}=10,0328$		$\chi^2_{емп}=12,7575$	

Зростання рівня сформованості у студентів ЕГ відбулось від 63,33 на початку експерименту до 85,05 наприкінці (різниця складала 21,72 бала або 34,3%). У той же час для контрольної групи цей показник становить 12,63 бала (19,8%). При цьому, в зимову сесію 2012 року спостерігалось незначне зменшення рівня сформованості ПКК, яке однак не було статистично значимим.

Основні результати експериментально-дослідження. У рамках нашого дослідження проводились також контрольні заміри рівня сформованості і у інших навчальних закладах. Динаміку зміни рівня сформованості ПКК та розподіл студентів за рівнями можна оцінити з таблиць (табл. 3-4) та гістограм (рис. 3-4).

Пари експериментальних і контрольних груп східноукраїнського національного університету було об'єднано у контрольну (КГ) і експериментальну (ЕГ) групи загальною кількістю 54 та 55 осіб відповідно. Динаміка зміни сформованості ПКК визначалась під час контрольних замірів (табл. 3). Майже однакові на початку нашого дослідження групи, наприкінці мали статистично значимі відмінності у рівні сформованості ПКК. У експериментальних групах рівень сформованості ПКК виріс на 27,29 бала (44,1%) у той час як відповідний показник у контрольній групі становив 16,77 бала (26,8%). Статистична значимість розбіжностей становить $p \leq 0,01$, тобто надійність не менше 99%.

Динаміку зміни середнього рівня ПКК можна оцінити також з рисунка 3.

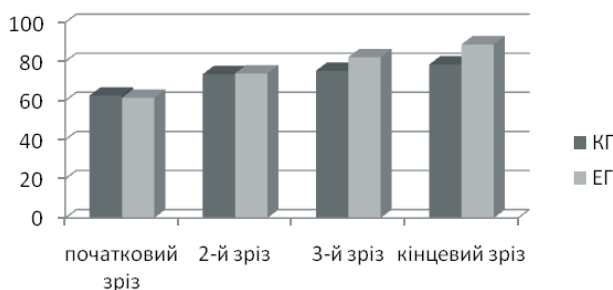

Рис. 3. Динаміка зміни рівня сформованості ПКК студентів СхНУ

В експерименті, який було проведено в Херсонському національному технічному університеті, брало участь 3 пари експериментальних та контрольних груп, які було об'єднано у контрольну (КГ) та експериментальну (ЕГ) групи, загальною кількістю 40 та 36 осіб відповідно. За результатами проведення контрольних зрізів респондентів (табл. 3-4) можна визначити, що у загальному рівень сформованості ПКК виріс на 13,25 (20,05%) бала у контрольних групах, у той час як приріст у експериментальних групах склав 21,06 бала (32,15%). Відмінності між респондентами контрольних та експериментальних груп є статистично значимими на рівні, тобто надійність складає більше 99%.

Динаміку зміни середнього рівня ПКК можна оцінити також з рисунка 4.

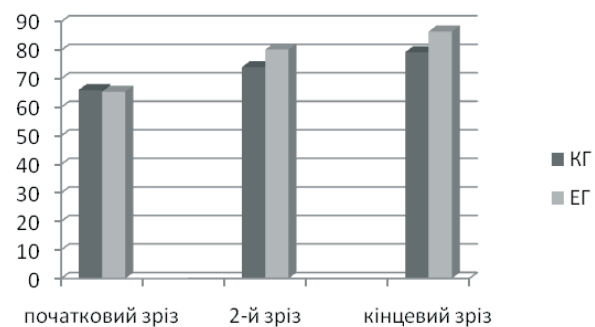

Рис. 4. Динаміка зміни рівня сформованості ПКК студентів ХНТУ

Діагностика рівнів сформованості ПКК студентів усіх експериментальних і контрольних груп, що були залучені до експериментального дослідження на етапі формувального експерименту і констатувального експерименту другого порядку, проводилась перед завершенням студентами навчання і тривала наприкінці другого навчального семестру 2010/2011-2011/2012 н. р.

Упродовж всього періоду вивчення навчальних дисциплін «Теорія і практика перекладу» і «Практичний курс основної іноземної мови» проводилась діагностика рівня сформованості ПКК, результати якої представлені у таблицях (табл. 3-4) Результатами

Таблиця 3

Динаміка зміни рівня сформованості ПКК студентів східноукраїнського національного університету м. Луганськ

	Початковий зріз 2.11.2011р.		24.04.2012 р.		19.12.2012 р.		Кінцевий зріз 24.04.2013 р.	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Високий рів.	4	3	8	12	10	27	15	42
Середній рів.	8	7	31	25	32	19	31	8
Низький. рів.	42	45	15	18	12	9	8	5
			54	55	54	55		
Сер. зн	62,63	61,49	73,54	73,93	75,30	82,22	78,46	88,78
$\chi^2_{емп}$	$\chi^2_{емп} = 0,2032$		$\chi^2_{емп} = 1,7066$		$\chi^2_{емп} = 11,5449$		$\chi^2_{емп} = 27,0390$	

Таблиця 4

Динаміка зміни рівня сформованості ПКК студентів Херсонського національного технічного університету

	Початковий зріз 1.11.2011 р.		25.12.2012 р.		Кінцевий зріз 21.05.2013 р.	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Високий рів.	6	5	8	17	13	25
Середній рів.	5	8	20	10	21	6
Низький рів.	29	23	12	9	6	5
Сер. зн	66,08	65,50	74,10	80,22	79,33	86,56
$\chi^2_{емп}$	$\chi^2_{емп}=1,2685$		$\chi^2_{емп}=6,8102$		$\chi^2_{емп}=12,0365$	

ти підсумкових зрізів по навчальних закладах та зведені дані представлені у таблиці (табл. 5).

Обчислені емпіричні значенні критерію χ^2 -Пірсона (формули 1–3) виявились більшими від критичного значення (4), що дозволяє із надійністю не меншою 99% стверджувати, що запропонована система формування ПКК засобами креативного перекладу є дієвою.

Упродовж проведення педагогічного експерименту з перевірки ефективності системи формування ПКК у майбутніх філологів засобами креативного перекладу, рівень сформованості ПКК студентів експериментальних груп зріс на 24,06 бали (37,8%), у той час як рівень сформованості ПКК студентів контрольних груп зріс лише на 15,28 бала (23,98%).

За середніми балами рівнів сформованості ПКК студентів усіх експериментальних і контрольних груп, які були задіяні на етапі формувального експерименту і констатувального експерименту другого порядку, можемо зробити висновок про те, що динаміка зростання рівня сформованості ПКК студентів експериментальних груп приблизно вдвічі більша, ніж динаміка зростання рівня сформованості ПКК студентів контрольних груп (рис.5). Середній рівень сформованості ПКК студентів усіх експериментальних груп на початку експерименту був середнім з показником 63,59 балів. Середній рівень сформованості ПКК студентів усіх контрольних груп був також середнім, проте його показник був дещо вищим – 63,71. В кінці експерименту середній рівень сформованості ПКК студентів експериментальних груп став вищим (з показником 87,65 бали), у той

час як рівень сформованості ПКК студентів контрольних груп зріс лише до 78,99 балів.

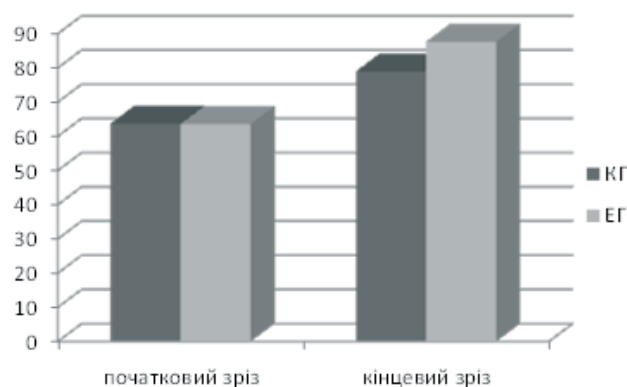

Рис. 5. Динаміка зростання рівнів сформованості ПКК усіх експериментальних пар ЕГ та КГ

Гістограма (рис. 5) демонструє результативність системи професійної комунікативної підготовки філологів, що виявляється у достатньому рівні сформованості ПКК майбутніх філологів, що виявилася у значній динаміці і швидких темпах розвитку ПКК студентів експериментальних груп у порівнянні зі студентами контрольних груп усіх експериментальних пар. Отже, педагогічний експеримент довів ефективність педагогічної системи професійної комунікативної підготовки майбутніх філологів засобами креативного перекладу.

Висновки. Аналіз даних поетапного діагностування рівнів сформованості ПКК майбутніх філологів засобами креативного перекладу за допомогою комплексу параметричних багатofакторних

Таблиця 5

Перевірка однорідності респондентів контрольних та експериментальних груп за рівнем сформованості ПКК на кінець формувального експерименту

ВНЗ групи	КНУКіМ		ТНПУ		СхНУ		ХНТУ		Зведені дані	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
високий	30	70	11	26	15	42	13	25	69	159
середній	58	17	24	10	31	8	21	6	134	45
низький	8	5	10	6	8	5	6	5	32	21
середнє знач.	80,35	89,42	76,42	85,05	78,46	88,78	79,33	86,56	78,99	87,65
$\chi^2_{емп}$	$\chi^2_{емп}=39,0382$		$\chi^2_{емп}=12,7575$		$\chi^2_{емп}=27,0390$		$\chi^2_{емп}=12,0365$		$\chi^2_{емп}=81,8820$	

методів наукових досліджень дозволив здійснити порівняння нульової статистичної гіпотези з альтернативними і зробити висновок про те, що система професійної комунікативної підготовки майбутніх філологів засобами креативного перекладу має знач-

ну перевагу над традиційними методиками навчання творчого перекладу. Застосування авторської системи забезпечує цілеспрямованість, ефективність і результативність процесу професійної комунікативної підготовки майбутніх філологів.

Література

Рибінська Ю. А. Теоретичні і методологічні засади професійної комунікативної підготовки майбутніх філологів: монографія / Ю. А. Рибінська. – Тернопіль : Астон, 2013. – 220 с.

Рибінська Ю. А. Методичні основи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів засобами креативного перекладу : монографія / Ю. А. Рибінська. – Тернопіль : Астон, 2013. – 300 с.

Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Е. В. Сидоренко. – СПб.: Речь, 2003. – 350 с.

References

Rybinska, Y. A. (2013). Theoretical and Methodological Basics of Professional Communicative Preparation of Future Philologists: Monographia. Ternopil` : Aston, 220. (in Ukrainian).

Rybinska, Y. A. (2013). Methodical Basics of Foreign Communicative Competence Formation of Future Philologists by Means of Creative: Monographia. Ternopil` : Aston, 300. (in Ukrainian).

Sidorenko, E. V. (2003). Methods of Mathematic Accounting in Psychology. SPB, Rech`, 350. (in Russian).

Ю. А. Рыбинска

ДИАГНОСТИКА УРОВНЕЙ СФОРМИРОВАННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ

Отражены уровни сформированности профессиональной коммуникативной компетентности будущих филологов. Описаны результаты экспериментального исследования и доказаны эффективность педагогической системы профессиональной коммуникативной подготовки. Отмечено, что оценивание уровня сформированности у студентов профессиональной коммуникативной подготовки осуществлялось на разных этапах реализации педагогической системы формирования профессиональной коммуникативной компетентности будущих филологов во время внедрения авторской системы профессиональной коммуникативной подготовки будущих филологов способами креативного перевода.

Ключевые слова: авторская система профессиональной коммуникативной подготовки; диагностика уровней сформированности; креативный перевод; профессиональная коммуникативная компетентность; профессиональная коммуникативная подготовка.

Y. Rybinska

THE DIAGNOSTIC OF PROFESSIONAL COMMUNICATIVE LEVEL FORMATION OF THE FUTURE PHILOLOGISTS

The levels of the professional communicative competence formation of future philologists are reflected. The results of the experimental research are described and it is proved the efficacy of the pedagogical system of professional communicative preparation. It is marked that the evaluation of students` professional communicative preparation was provided on the different levels of pedagogical system professional communicative competence formation of future philologists in time of author system implementation of professional communicative preparation of future philologist by means of creative translation.

It could be concluded that the middle scores of the students` professional communicative competence of all experimental and control peer groups which were involved on the stage of forming and analytical experiments of the second rate showed the dynamic of the professional communicative competence and was approximately twice improved in comparison with professional communicative level of students` from control peer groups. The middle index of the professional communicative competence formation in students of all experimental groups at the beginning of the experiment was with 63,59 scores. The middle index of the professional communicative competence formation in students of all control groups was also close to the middle, but with some higher index of 63,71. But at the end of the experiment the middle index of professional communicative competence formation in students of experimental groups became higher (87,65), at the same time the level of professional communicative competence formation in students of control groups became 78,99 scores.

Key words: author system of professional communicative preparation; creative translation; diagnostic of levels formation; professional communicative competence; professional communicative preparation.

Рецензенти

Мосійчук А. В. – канд. філ. н., доц.,
Ольшанський Д. В. – канд. пед. н., доц.

Стаття надійшла до редакції 31.03.2014